

Wereld sektarisch, kerk katholiek - in ND

Arjan Plaisier 8-11-12

Wij maken er zomaar iets lokaals en iets plats van, maar de kerk is iets van overal, altijd en allen, aldus Arjan Plaisier bij de presentatie van een appel van protestantse en oud-katholieke theologen.

Oecumene is niet een of ander leuk speeltje van mensen, maar heeft met de hand van God te

maken.

Die hand zal blijven werken. Ik ben niet zo pessimistisch over de oecumene. Er zal ook in deze eeuw aan ons kerkelijk leven geschud worden.

Ineens blijken dan de muren niet veel meer te betekenen en waait de Geest met kracht door de gewelven. Veel kerkelijke cultuur blijkt vandaag de dag ineens gedateerd en heeft dan ook zijn tijd gehad, ook als die nog krampachtig in stand wordt gehouden.

eenheid

Het katholieke, het algemene, de eenheid heeft met God zelf te maken zoals Hij in Jezus Christus is verschenen. Het is de daad van God 'om alles in de hemel en op de aarde onder één hoofd bijeen te brengen, onder Christus' (Efeziërs 1:10). Onder dit hoofd is eenheid de eenheid van de liefde, genade en vrede van God.

Het Oecumisch Katholiek Appel is een terecht appel om in deze eenheid te blijven, en daar steeds naar terug te keren. Daarbij helpen de woorden altijd, overal en allen. Er is immers gevaar om sektarisch te worden. De wereld is sektarisch, de kerk is katholiek. De wereld kan niet anders dan sektarisch zijn, hoe universeel er ook gedacht wordt en hoe globalistisch er ook gehandeld wordt.

fundament

Het echte fundament van de eenheid ontbreekt. Het is hooguit broddelwerk, pappen en nathouden, en dat is dan nog maar het beste ook. Vaak wordt de hand overspeeld en krijgen we uitstulpingen van eenheidsrijken of ideologieën; maar dat is geen eenheid, dat is terreur.

De enige eenheid die houdt, is er een die ons wordt geschonken, die een vrije gave van God is. Het is de eenheid van de liefde, gebaseerd op het offer van de liefde en de overgave. Het is de Geest van Christus die bij machte is om wat uit elkaar valt, bijeen te brengen in een vrede die geen product is van menselijk werk, maar gave van God.

overal

Kerk is daar waar Christus doorwerkt met zijn Geest en waar mensen zich door deze Geest laten inpalmen. Christus is niet een idee, Hij is een daad van God, een offergave, de gekruisigde en opgestane Heer. Kerk is waar de liefde van Christus doorwerkt. Dat gebeurt door de verkondiging en de daaraan verbonden sacramenten. Daar hoort nu de trits Schrift, belijdenis en ambt bij. Zonder deze drie houden we een idee over waar we zelf mee aan de haal gaan. De eenheid van Christus is ons allen vreemd.

De woorden overal, altijd en allen helpen om het blijven in Christus te benoemen en te beleven. Christus is geen lokale legende. Wie over Hem spreekt, zal groot moeten leren denken. God heeft Christus bestemd voor de hele wereld. De kerk is ook verspreid over de hele wereld. Ze is lokaal, zeker, maar vanwege haar verbondenheid met Christus is ze verbonden met het wereldwijde lichaam van Christus. Als God alles onder één Hoofd bijeenbrengt, kunnen de leden niet net doen alsof zij lokaal het lichaam zijn.

21e eeuw

Christus valt niet op te eisen door één kerkgenootschap. Ik vind dat de Protestantse Kerk als 'gestalte van de ene heilige apostolische en katholieke of algemene christelijke kerk' krachtens haar eigen kerkorde niet anders kan dan zich openstellen voor andere kerken en christenen.

Wat ons betreft zitten we morgen om de tafel met de kerken die als afsplitsingen van de voorlopers van de Protestantse Kerk kunnen worden beschouwd, om tot kerkelijke eenheid te komen. Ik hoop dat de Protestantse Kerk in haar huidige vorm niet heel ver de 21e eeuw in zal komen. Waar bewegingen ontstaan die het onderlinge geloofsgesprek willen bevorderen, willen we hier actief aan bijdragen.

altijd

Altijd ziet op traditie, op de continuïteit met het apostolische getuigenis. We mogen geloven dat God de kerk niet heeft losgelaten in de eeuwen na de opstanding van Christus en de uitstorting van de Heilige Geest. In de kerk komen we in een hoge ruimte van de eeuwen. De kerk is echt democratisch, want daar spreekt het voorgeslacht mee. Ook daarom is de kerk nooit helemaal van de eigen tijd. Gelukkig maar, want als je als mens alleen maar met je eigen tijd getrouwd bent, ben je morgen de weduwe ervan. We zullen nog hard een instituut nodig hebben waarin de adem van de eeuwen voelbaar is.

In de Lutherse kerk van Utrecht werd op zaterdag 3 november het Oecumenisch Appèl gepresenteerd. Ons interim bestuur verzocht mij de Lutheranen daar te vertegenwoordigen. Een korte en persoonlijke impressie.

De wereld is sektarisch, de kerk is katholiek

Klaas Touwen, 7-11-12

Het Katholiek Appèl werd gepresenteerd door de Oud-Katholieke aartsbisschop Joris Vercammen. Hij draaide de veelmisbruikte uitspraak van Cyprianus: 'Heil is er niet buiten de kerk' òm en de kerk binnenste buiten. 'Daar waar aan mensen heil gebeurt, daar is 'kerk' te ervaren, want daar is sprake van liefde en vergeving, vertrouwen en zorg,

verbondenheid en geborgenheid, bevrijding en overgave. Samen vormen ze de afdruk van de voetstap van de Allerhoogste, die in Christus naar ons is toegekomen om als tochtgenoot met mensen door hun leven en hun geschiedenis te gaan.'

Aartsbisschop Vercammen dynamiseerde nóg een stem uit het verleden, de stelregel van de Gallische priester Vincentius van Lerimun uit de vijfde eeuw: 'Katholiek is wat overal en altijd en door allen geloofd is.' Dat is niet een pleidooi voor de status quo. 'Trouw aan de traditie impliceert meteen ook de verantwoordelijkheid voor het actualiseren ervan.'

Een paar citaten:

Overall

'Wat overal geloofd wordt heeft niet altijd hetzelfde uitzicht. Met andere woorden: geloof is contextueel bepaald. Christenen uit al deze contexten hebben elkaar nodig. Ze leren van elkaar en ze corrigeren elkaar. Samen doen ze de ervaring op van de universaliteit van het evangelie dat in staat is bevrijding te bewerken voor alle mensen hoezeer hun culturen ook kunnen verschillen van elkaar.'

Altijd

'Geloof mag dan zich uiten in verschillende gestalten, samen staan we op de schouders van de apostelen die 'te beginnen met Jeruzalem over de hele wereld getuigenis hebben afgelegd van de naam van de Heer opdat ze tot inkeer komen en hun zonden worden vergeven' (Lucas 24: 47-48). Gelovigen van alle tijden zullen zich stevig weten staan op de vaste grond van dit apostolisch getuigenis. Het vertelt hen dat de Verrezene ook met hen op weg is naar een toekomst die hun stoutste dromen overtreft. Het doet hen delen in de zegen die de apostelen van de Verrezene ontvingen. De Geest zal ook ons nog in beweging brengen!'

Door allen

'Christenen mogen een eenheid beleven die ruimte schept en mensen hun waardigheid als kind van God garandeert. De eenheid die Christenen aan de Tafel der Eucharistie beleven, is de sleutel voor een samenleving van recht en gerechtigheid en nog veel meer dan dat. Christenen kunnen een doorbraak bewerken naar een inclusieve samenleving op alle niveaus waarbij mensen, hoe verschillen dook, niet alleen tot hun recht komen en zichzelf mogen zijn. De kerk is katholiek omdat ze inclusief is.'

Katholiciteit en eenheid

Dr. Arjan Plaisier, scriba PKN, reageerde op het appèl door een sterke relativering van onze kerkmuren uit te spreken: 'Ineens blijken dan de muren niet veel meer te betekenen en waait de Geest met kracht door de gewelven. Veel kerkelijke cultuur blijkt vandaag de dag ineens gedateerd en heeft dan ook zijn tijd gehad, ook als die nog krampachtig in stand wordt gehouden.'

En ingaand op de drieslag van Vincentius van Lerimun: 'Het Katholiek Appèl is een terecht appèl om in deze eenheid te blijven, en daar steeds naar terug te keren. Daarbij helpen de woorden altijd, overal en allen. Er is immers gevaar om sektarisch te worden. De wereld is sektarisch, de kerk is katholiek. De wereld kan niet anders dan sektarisch zijn, hoe universeel er ook gedacht wordt en hoe mondiaal er ook gehandeld wordt. Het echte fundament van de eenheid ontbreekt. Het is hooguit broddelwerk, pappen en nathouden, en dat is dan nog maar het beste ook. Vaak wordt de hand overspeelt, en krijgen we uitstulpingen van eenheidsrijken of ideologieën, maar dat is geen eenheid, dat is terreur. De enige eenheid die houdt is er een die ons wordt geschonken, die een vrije gave van God is. Het is de eenheid van de liefde, gebaseerd op het offer van de liefde en de overgave. Dat brengt samen, al het andere drijft uit elkaar. Het is de Geest van Christus die bij machte is om wat uit elkaar valt bijeen te brengen in een vrede die geen product is van menselijk werk, maar gave van God.'

Canon, credo en epikopè

In het Katholiek Appèl staan drie garanties van katholiciteit centraal. Ze worden aangeduid in het Grieks en Latijn. Dat lijkt vervreemdend, maar ze staan niet ver af van het Latijn dat wij ook in de Lutherse kerk bezigen: sola scriptura, sola fide en sola gratia.

De canon dat is de heilige Schrift, waarvan het lutherse sola scriptura benadrukt dat de kerk al haar kaarten zet op de Schrift alleen en niet op allerlei aanslibsel, hoe mooi en waardevol ook, want Schrift verwordt zomaar tot doctrine. De lutherse schriftopvatting wordt onder spanning gebracht door het bekende: was Christum (accusativus!) treibt. De heilige Schrift is niet overal gelijkelijk Gods woord, maar hangt van Christus af. De heilige Schrift is een schapendrift waarover het Messiaanse leven wordt voortgedreven.

Ook credo heeft een lutherse equivalent: sola fide, door het geloof alleen. En dat geloof niet in de zin van een set van allerlei onwaarschijnlijke waarheidsclaims

(waarmee Pauw en Witteman gewoonlijk 'de gelovigen' wegzetten), maar als uitiem waagstuk: wij hopen op God en verwachten zijn Rijk.

Het episkopè, dat is het ambt, is de derde pijler van katholiciteit. Hoe moet dat vertaald worden? Als 'opzicht'? Zoals in de PKN bijvoorbeeld toegedacht aan de classes? Dat episkopè kan moeilijk zonder een episkopos, een bisschop, of hoe wij hem maar noemen willen: iemand die voor een bepaalde regio de eerste verantwoordelijkheid draagt, een eerst aangewezen, iemand met 'de brede blik' (zo vertaal ik dat episkopè) van het ambt.

De scherpste van het Katholiek Appèl zit natuurlijk in deze laatst aangewezen waarborg: het ambt, en dan in het bijzonder dit gezichtsbepalend ambt van een lokale kerk (een stad, een classis, een bisdom).

Ik ben geneigd het lutherse sola gratia daarbij te plaatsen: door Gods genade alleen. Luthers is de nadruk dat die genade ervaringswerkelijkheid moet worden, bediend moet worden. Onze moedige Augsburgse Geloofsbelijdenis benadrukt dat deze genade 'door slechte gelovigen' wordt bediend, maar niettemin werkzaam is.

Het ambt is dus niet slechts een kwestie van bestuur en beleid, van 'regeren', maar komt voort uit het voorgaan in de liturgie en het bedienen van de sacramenten.

Onlangs is in de Raad van kerken een pleidooi gevoerd voor een plaatselijke doopkapel. Dus dat alle denominaties, bijvoorbeeld van Arnhem, de heilige doop bedienen in één en dezelfde kerk, bijvoorbeeld de Walburgisbasiliek.

Het benadrukken van het episkopè is opnieuw een pleidooi voor zo'n plaatselijk herkenbaar gezicht. Niet een kerkelijk voorlichter, geen manager, niet een bemoeial. Wel een voorganger – de liturgie staat voorop – en pastor pastorum, die over kerkgrenzen heen de zo node gemiste eenheid van kerken en christenen gestalte geeft.

In de ene stad zal zij een PKN-dominee zijn, in de andere regio een Anglicaans geestelijke, een Russisch-Orthodoxe monnik of een Katholieke bisschop. Nogmaals aartsbisschop Joris Vercammen: 'Een bisschop is er per definitie niet om de grenzen van de eigen confessie te bewaken, een bisschop is er om christenen zoveel mogelijk samen te brengen. In dat opzicht is het bisschopsambt van oecumenische betekenis.'

Katholiek Appel nieuw initiatief voor verbondenheid - in RD

Redactie

UTRECHT – Een gevoel van bezorgdheid over kerkelijke eenheid lijkt breed in de lucht te zitten: na de Nationale Synode, de groep Wij kiezen voor eenheid en het Nederlands Christelijk Forum is er zaterdag in Utrecht met een "Katholiek Appel" opnieuw een initiatief tot meer verbondenheid gelanceerd.

Het pas opgerichte Oecumenisch Forum voor Katholiciteit (OFK) presenteerde de appeltekst bij monde van mgr. dr. J. Vercammen, oudkatholiek aartsbisschop van Utrecht, aan vertegenwoordigers van de Rooms-Katholieke Kerk, de Oudkatholieke Kerk, de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) en de Nederlandse Raad van Kerken.

In het stuk wordt een appel gedaan op alle christenen in Nederland om „ernst te maken” met de belijdenis van het geloof in de katholiciteit van de kerk. De opstellers zien een tendens om het geloof te beschouwen als een „puur individuele zaak, die nauwelijks nog verbonden is met de kerk en haar geloofstraditie” en een vervaging van het „besef van verbondenheid met de kerk van alle tijden en plaatsen.”

Initiatiefnemer ds. H. Kronenburg noemde „het gericht zijn op het geheel” de grote uitdaging van de kerk in een eeuw van globalisering. Het OFK zal daarbij volgens hem geen „vrijblijvende praatclub” zijn, maar echt „een instrument om kerkelijk beleid kritisch te volgen en hete oecumenische hangijzers, zoals de vragen rond ambt en sacrament, aan te pakken.”

De emeritus predikant gaf ook aan dat in het stuk sporen zijn terug te vinden van de „zeer protestantse theoloog” dr. A. van de Beek, doelend op diens recent verschenen boek over de kerk.

Het stuk wijst daarbij op drie zaken die de kerk een gezamenlijk referentiekader kunnen bieden: de canon, de geloofsbelijdenis en het ambt van opzicht. Het katholieke karakter van de kerk lijdt er volgens de opstellers echter momenteel onder dat van verschillende kanten eenzijdige nadruk op een van die drie elementen wordt gelegd. „Daarom doen we een appel op alle kerken om terug te keren naar onze gezamenlijke oorsprong, en de samenhang te herstellen.”

Vragen

In een reactie gaf bisschop G. J. N. de Korte aan in die drie instrumenten inderdaad een „katholieke orthodoxie” gewaarborgd te zien, maar hij noteerde toch een aantal openstaande vragen, zoals naar de verhouding van Schrift en traditie, het avondmaal en centrale of plaatselijke leiding. „Er is zeker een gezamenlijke basis en het vertrouwen is in de afgelopen decennia ook enorm gegroeid. Maar deze vragen zullen toch vroeg of laat in beeld moeten komen.”

Ds. W. Smouter gaf namens de Evangelische Alliantie een gepeperde analyse. Hij vond het stuk van „vitaal belang” maar verweet het OFK, dat de bijeenkomst opluisterde met een aantal hoogliturgische momenten, bij zichzelf te beginnen en anderen uit te nodigen zich bij hen aan te sluiten.

„Het OFK maakt de slechtst denkbare start. Echt oefenen in katholiciteit is niet om bijeenkomsten van gelijkgezinden te hebben, maar om het werk van de geest te herkennen in gans andere bewegingen dan die van jezelf. Bijvoorbeeld in een enorm lawaaiige pinksterkerk. Maar hier zijn de migrantenkerken niet uitgenodigd.”

Agenda

Ook scribe van de Protestantse Kerk dr. A. J. Plaisier, die reageerde namens de PKN, leek niet ten volle overtuigd van het initiatief. Hij was blij dat het OFK aangaf een dienende functie te willen innemen ten opzichte van andere initiatieven. „We

verdringen elkaar onderhand op het oecumenisch veld. Maar we moeten onszelf niet te lang in stand willen houden. We moeten het thema eenheid aansnijden onder druk van een missionaire agenda.”

Verder is Rome te rooms en zijn protestanten te protestants, aldus Plaisier. Wel erkende hij richting de Rooms-Katholieke Kerk en de Oudkatholieke Kerk dat het protestantisme een „persoonlijke gezagsdrager” gezien de vele verschillen en scheuringen „schrijnend lijkt te missen” en dat er een bepaalde platheid in het protestantisme lijkt te zijn gekomen. Echte eenheid is volgens hem gebaseerd op het offer van Christus. „Daarin is vrede die niet het werk is van mensen, maar een geschenk van God.”

[05-11-2012, Reformatorisch Dagblad](#)

Ds. H. Kronenburg, Foto RD, Anton Dommerholt, Tekst: Van een medewerker

Oecumenisch Forum: ernst maken met katholiciteit kerk - in ND

Redactie 5-11-12

UTRECHT – Het Oecumenisch Forum voor de Katholiciteit heeft zaterdag een appel gedaan op alle kerken en christenen in Nederland om ‘één heilige katholieke en apostolische kerk’ te vormen.

In de verklaring toont het Forum, een initiatief van acht protestantse en oudkatholieke theologen, zich bezorgd dat in de kerken het besef van

‘verbondenheid met de kerk van alle tijden en alle plaatsen vervaagt’.

Bij de presentatie van het appel zei de protestantse emeritus predikant Hans Kronenburg te hopen op ‘een breed gedragen beweging die dienstbaar wil zijn aan de oecumene in Nederland’.

Het initiatief komt naast andere eenheidsbewegingen: de Nationale Synode, ‘Wij kiezen voor eenheid’ en het Nederlands Christelijk Forum. Het verschil is dat deze oecumenische groep zich specifiek richt op katholiciteit, te bewaren door drie instrumenten: de Bijbel, de geloofsbelijdenis en het opzichtersambt (bisschop). Zij geeft in de Protestantse Kerk, aldus Kronenburg, stem aan een relatief kleine groep die zich op katholiciteit oriënteert.

Precies dat punt kwam het Forum op een kritische kanttekening te staan van ds. Willem Smouter, voorzitter van de Evangelische Alliantie. Het appel vond hij ‘de slechtst denkbare start voor zo’n beweging’: het Forum presenteert zichzelf, om vervolgens anderen op te roepen zich bij hen aan te sluiten.

Scriba Arjan Plaisier van de Protestantse Kerk zei de goede bedoelingen van het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit te honoreren, maar hij wil er niet lid van worden.